

BIBLIOTHECA THORDARSONIANA
EN PRIVATSAMLING AF VIDENSKABELIG OG
TEKNOLOGISK LITTERATUR

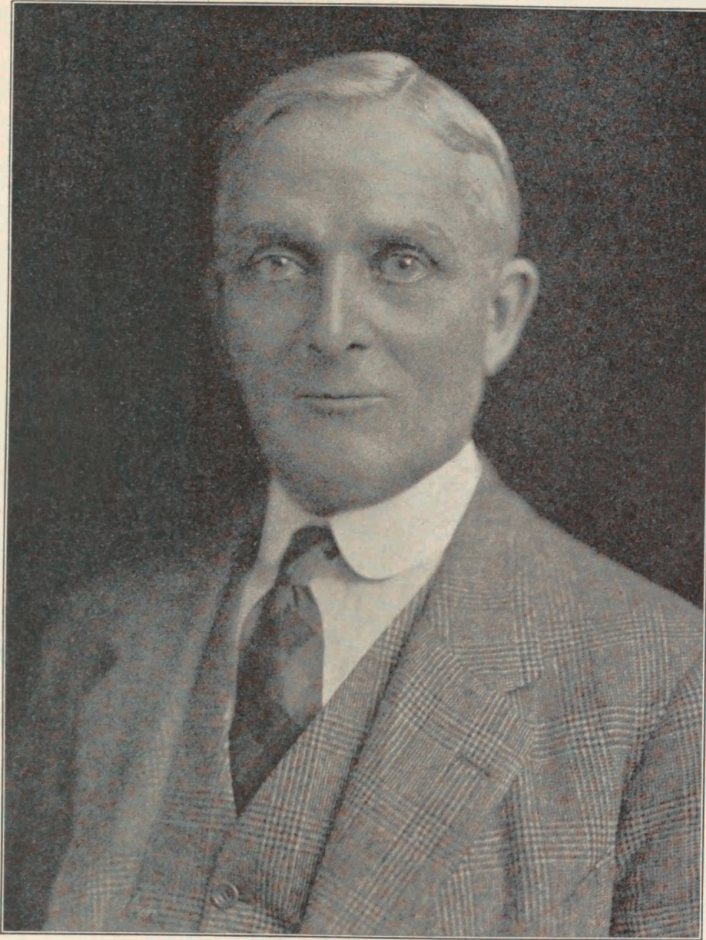
KORTELG BESKREVET AF

J. CHRISTIAN BAY

DEn Bogsamling, som her beskrives i sine yderste Omrids, skyldes en Evne og Vilje, der beroer paa det islandske Snille, *ingenium Islandicum*, en specifik Begavelse, hvorom kyndige Folk vilde kunne skrive vidt og bredt.

I Chicagos Fabriksdistrikt paa Nordsiden ligger The Thordarson Electric Companys statelige Bygning, som beskæftiger noget mere end 500 Mennesker. I en Krog af de udstrakte Kontorer finder man en lille Dør, og naar denne Dør gaar op, staar man foran en Bogsamling, der omgiver Chefens Kontor. Her staar i lange Rækker af specielt konstruerede Staalskabe en Bogsamling, der næppe har sin Mage i Verden. Den indeholder Kildeskrifter og Monumentalværker i Videnskabens og Teknologiens Historie og spænder over ca. 25000 Bind, samlede Stykke for Stykke af Ejeren, Direktør C. H. Thordarson, i et Tidsrum af tredive Aar.

Man kunde ogsaa begynde med at fortælle, at for tredive Aar siden kom en ung Islænder fra det nordlige Wisconsin til Chicago og begyndte at arbejde i elektriske Værksteder. Han paa-staar, at hans Skolegang var meget tilfældig, og vistnok er han

C. H. THORDARSON

C. H. Thordarsons Samling.

ikke Akademiker. Men fra sit Hjem og sin Kreds, en islandsk Nybygd i det yderste Wisconsin, modtog han aandelig Sans og islandske Traditioner, hvilket er uforgængelig Oplysning i et vaagent Sind. Thordarson arbejdede paa egen Haand og gjorde efterhaanden en Række Opfindelser, der kædede sig sammen til et helt System, hvis Nerve er Højspændings-Elektricitet. Men ikke dette alene. Det blev nødvendigt ogsaa at konstruere Maskiner til Fremstilling af disse Opfindelser, og saaledes begyndte en lille Fabrik, der efterhaanden voksede frem til en meget stor industriel Virksomhed.

Thordarson har været Bogsamler fra sin tidligste Ungdom. Først var det Islandica og Islando-Americana; denne Samling fortsættes stadig og siges at være den tredje betydelige Samling af denne Art i Amerika — Cornell (W. Fiske's Samling) og Harvard University kommer først.

Men efterhaanden tog Thordarsons Interesser ny Retning. Den historiske Grundstemning, som var baade Arv og Lære hos denne Mand, krævede Oplysning om mere end nationale Traditioner og Begivenheder. Den unge Mand, hvis »ingenium« fandt Vej til Naturens Virkelighed og ud af den skabte nye praktiske Kombinationer, fik Interesse for de Former, under hvilke vor Erkendelse i Tidens Løb har opfattet Naturen i det hele, og for de Midler, hvorved vi har gjort os til Herre over Raa-materialet i Naturen. Dermed er ogsaa Spørgsmaalet givet om den historiske Udvikling af Naturkræfternes Brug.

Denne Interesse fremkaldte hos den begyndende Samler en ikke helt sædvanlig Forbindelse af Forudsætninger og Ønsker. En historisk-poetisk Livsbetragtning forenedes med Talent og

praktisk Erfaring i de eksakte Videnskaber og Naturvidenskaberne. Dertil kommer saa Samlerens særlige Sans og Evne, som er noget af en Religion, og flere andre Momenter.

Thordarson var sig dog ingen Filosofi bevidst, da han begyndte at samle paa Bøger, som fastholdt hans Interesse og besvarede hans Spørgsmaal, — og forresten gjorde dette ingen Forskel: hans Instinkt var paalideligt. Dette Instinkt er ganske vist en Art Trosbekendelse. Men lige meget, hvad for Evner der sattes i Bevægelse, ét er sikkert, nemlig at det bl. a. koster Penge at bekende sin Tro paa Bøger. Efterhaanden jævnedes denne Vanskelighed, uden at hverken Troen eller Begejstringen tog Skade, og den udjævnedes saa komplet, som det er muligt i det mærkelige Land Amerika.

Enhver organiseret Samling har foruden sin Idé ogsaa noget, man kan kalde dens Plan. Thordarsons Samling spænder over de historiske Kildeskrifter om følgende Emnegrupper:

Eksakte Videnskaber: Fysik. Kemi.

Alkymi.

Naturvidenskaberne: Zoologi. Botanik.

Videnskabelige Rejser.

Videnskabelig Billedkunst.

Teknik: Teknologi.

Landbrug. Landmaaling. Bygningskunst. Kogekunst.

Medicin.

Folkelige Sundhedsbegreber.

Kulturhistorie: Folkelig Symbolik. Heraldiske Antikviteter.

Folklore.

Denne Plan har selvfølgelig ikke altid ligget lige fast, men er langsomt vokset frem, hvilket ogsaa forklarer, at de store og monumentale Bøger og Værker væsentlig er tilført Samlingen i de sidste 10-15 Aar.

Enhver organiseret Samling har foruden sin Plan ogsaa visse Hjørnestene. Jeg skal nævne de vigtigste i denne Samling:

Shakespeare's Poems, 1640.

Isaac Walton's Compleat Angler. Første Udgave, 1653, og de følgende fire Udgaver, 1655, 1661, 1668 og 1676.

Thomas Wilson, The Art of Rhetorique, 1585.

Thomas Tusser, Five Hundred Pointes of good Husbandrie, 1580.

Roger Ascham, The Schole-Master, 1570.

The Great Herbal, 1561. [Hortus sanitatis paa Engelsk.]

Hugh Platt, The Jewell House of Art and Nature, 1594.

Thomas Elyot, The Castell of Health, 1541.

I hver af disse Bøger finder vi ligesom et Udgangspunkt for en Fase af angelsaksisk Tro og Viden.

Og lad mig paa dette Sted nævne, at C. H. Thordarson ikke blot samler Bøger i stort Maal, men læser sine Bøger med en Opmærksomhed og Udholdenhed, der er saare sjælden. Med den udprægede islandske Hukommelse, han er i frisk Besiddelse af, kan han i et Øjeblik fastslaa en Bogs historiske Position og Værdi med Citater — ikke for at blænde, men for at dele ud, hvad han har fundet af fundamentale Sandhedselementer, og slaa typiske Træk fast.

I samme Forbindelse skal ogsaa nævnes, at Samlingen strengt holder sig til angelsaksiske Kilder. Ingen enkelt Mand kan ind-

drage germanske og romanske Antikviteter fra store Omraader uden at sprænge de Rammer, der holder sammen paa hans Sys- sel, — og dertil kommer, at Samleren i dette Tilfælde ikke giver sig ud for at være Videnskabsmand, men kun for at syse med Materiale til en Livsbelysning.

Menneskets første Virken gjaldt Jorden.

Derfor er Landbrugets Historie et meget stort Kapitel af Menneskeslægtens Historie. De klassiske Landbrugsskribenter skrev paa en Tid, da Folkene overalt vaagnede til Bevidsthed om Menneskets Plads i Livets Økologi, og de skrev deres smaa Bøger med forbløffende Klarhed. Den betydeligste af dem alle var *Thomas Tusser*, som i 1557 udgav sin Bog, *A Hundreth Good Pointes of Husbandrie*, tretten smaa Sider. Teksten er paa Vers, og det gælder om disse Vers, at dersom man den Dag i Dag vilde indrette et Landbrug efter denne Lære, vilde Bedriften blive al Ære værd. Fra 1570 lyder Titlen paa de nye Oplag: *Five hundred Pointes of Good Husbandrie*, og disse Vers er bevaret gennem mange nye Udgaver lige indtil vor Tid. Tusser døde omtrent 1580, og Thordarson ejer en Udgave dateret dette Aar — rimeligvis den sidste, der blev revideret af Forfatteren. Desuden finder vi Udgaver fra 1586, 1593, 1604 (en overordentlig smuk Bog), 1630, 1672, 1680 (den sidste Udgave med »black letter« Typer) og nyere Oplag fra 1710 og 1744.

Jeg skal anføre, hvad Tusser siger om Vekseldrift:

Still crop upon crop many farmers do take
And reap little profit, for greediness sake.

Good land that is severall, crops may have three,
In champion country it may not so be.

Some useth at first a good fallow to make,
So sow thereon barley, the better to take,
Next that to sow pease, and of that to sow wheat,
Then fallow again, or lie lay for thy neat.

Where barley ye sow after rye or else wheat,
If land be unlusty, the crop is not great:
So lose ye your cost, to your corsie and smart,
And land overburdened is clean out of heart.

Altsaa de fire Perioder: først Brak, saa Byg, derpaa Ærter og endelig Hvede. Og det duer ikke at saa Byg efter Rug eller at saa nogetsomhelst efter Hvede.*

Mange af de gamle Værker har snurrige Titler, der blev sidende i de Læsendes Erindring. Disse Titlers Naivetet er kun tilsyneladende. En meget interessant lille Bog er *Hartlib*, *Designe for Plentie, by a Universal Planting of Fruit-Trees*, 1655. Den anbefaler Frugttræer langs med Veje og Stier, ganske som i vor Tid. Bortset fra Tusser finder jeg, at Samlingens Perle er *God Speed the Plough*, London 1601, en lille anonym Kvant, hvis Indhold er Landbrugets Pris som den ypperste Syssel. Bogen findes ikke i British Museum, og Thordarsons er det eneste Eksemplar, som kendes.

Vi kunde dernæst nævne *Barnaby Googe*, *Foure Bookes of Husbandry*, som er til Stede i tre Udgaver: 1577 (første), 1578 og 1601. Det er et Uddrag af Conrad Heresbachs Bøger og har

---

* Jeg skal ikke udbrede mig videre i Citater, men henvise Læseren til *Donald Mc Donald*, *Agricultural Writers*, London, Horace Cox, 1900. Denne Bog giver gode Oplysninger om de gamle Landbrugsskribenter.

været brugt i Flæng med *Thomas Hill*, *The Profitable Art of Gardening*, 1593. Hill er tillige Forfatteren af en af de første Teknologier paa Engelsk, *The Schole of Skil*.

Allerede Tusser advarer som nævnt imod Rovdrift, og saa tidlig som 1611 har vi en lille Bog, *The Commons Complaint*, der drejer sig om to Emner: Ødelæggelse af Skovene og Rovdrift paa Land – samt gode Raad til Afhjælpning af disse Fejl.

I 1649 udkom en Bog, der blev læst vidt og bredt, nemlig *Walter Blith*, *The English Improver, or a New Survey of Husbandry*. Blith betegner sig som »a lover of ingenuity« og var klog paa meget; sine senere Erfaringer nedlagde han i et Til lægsbind, *The Improver Improved*.

Landmanden, »the husband-man«, trivedes da ogsaa i det syttende Aarhundrede. Allerede i 1654 begynder han at se ud over sit Grænseskel gennem *The Country-Man's Recreation*, og *S. Leukenor* giver ham endog Anvisning paa at rejse ud og gøre Erfaringer i fremmede Lande: *A Discourse not altogether unprofitable nor unpleasant for such as are desirous to know the Customs of forraine Traveling*; han advarer dog mod at blive for længe i Leipzig, et Sted, hvor Folk drikker som Svin, naar ikke de »jøder« hverandre i Handel!

Thordarson ejer flere Hundrede Bøger om Havebrug og Frugt-drift før Aaret 1700. Den sjældneste og mærkeligste er *The Orchard and the Garden*, trykt af Islip i London 1596. Der kendes kun dette ene Eksemplar. Af *W. Copland*, *The Craft of Grafting*, der udkom ca. 1560, kendes derimod to Eksemplarer, hvoraf Thordarson ejer det ene. Endvidere maa jeg nævne: *A New Orchard and Garden*, 1623 og 1648, med det lille Motto:

Skill and paines
Bring fruitful gaines.

Fra 1657 har vi Bevis for, at Frugttrædyrkning endog førte til sjælelig Gavn; da udkom nemlig *R. Austin*, *The Spirituall Use of an Orchard*. Meget tiltalende og af stor kulturhistorisk Interesse er ogsaa *M. Cook*, *The Manner of Raising, Ordering and Improving Fruit Trees*, 1676. I Fortalen nævner Forfatteren som sit Ideal

to think and judge as cause I find.
My rule is not another's mind.

En Bog af stor Skønhed er *Reynolde Scot*, *A Perfite Platform of a Hoppe-Garden*, 1576, den første engelske Bog om Dyrkningen af Humle – og endnu den smukkeste af de mange, Samlingen indeholder.

Med en overordentlig interessant lille Bog fra 1603 om Gødskning, nemlig *Richard Gardiner*, *Profitable Instructions for the Manuring*, slutter jeg denne korte Liste og skal blot nævne, at det brede og vidtløftige litterære Landbrugs-Apparat, der betegnes med Navnene *Markham*, *Samuel Hartlib* og *Taylor*, findes komplet i Thordarsons Samling. Navnlig Hartlibs *Designe for Plentie*, 1655, er en overordentlig sjælden og søgt Bog, der altid vil hævde sig som et af Landbrugslitteraturens grundlæggende Værker.

Et Kuriosum staar endnu tilbage. Det er *A New System of Agriculture, or a Plain, Easy and Demonstrative Method of Speedily Growing Rich*, 1755. Den ufejlbarlige Vej til Rigdom, som her er Tale om, er at tage Vare paa den frugtbare Muld, den sorte Jord, som saa ofte vaskes ud i Floder og Aaer af Regn

og ved Oversvømmelse. Forfatteren anbefaler at flytte denne Jord fra Lavlandet og Flodbredderne op til højere liggende Egne og afstænge den med Stensætninger, en Metode, som i Aarhundreder har været brugt i Kina og andre tæt befolkede Lande.

Vi drejer nu Kalejdoskopet hen paa Urtebøgerne, som i hvert enkelt Lands Litteratur fylder en meget stor kulturhistorisk Plads. Den betydeligste af de første Urtebøger var *Hortus Sanitatis*, hvoraf vi finder en lang Række Udgaver. Paa Grundlag af den franske, af Philippe le Noir smukt trykte Udgave blev den første Urtebog paa Engelsk bearbejdet. Thordarsons Eksemplar af den første Udgave af *The Great Herbal*, trykt i 1526 af Richard Pynson, er et Pragtstykke i samtidigt Bind med brede Rande og skarpt Tryk. Jeg vilde betragte det som Samlingens Perle, hvis ikke Shakespeares Digte var til Stede.

Og dog er der Tilløb til en Urtebog før 1561. Allerede i 1540 udkom nemlig en lille Sedez: *A Booke of the Propertyes of Herbes*. Denne Bog er opdaget af Thordarson; den findes ikke i noget andet Bibliotek og er ganske ukendt. Macer (Florus) blev oversat allerede i 1535, og i 1558 udkom *A Booke of the Propertyes of Herbes*. Allerede tre Aar tidligere udkom *William Turner's* medicinske Botanologi: *A New Book of Spirituall Physick for dyverse Diseases of the Nobilitie and Gentlemen of Englande*, en overordentlig sjælden Bog, som Thordarson drømte om i mange Aar, før der dukkede et Eksemplar op.

Blandt de senere Urtebøger maa nævnes Lyte's Udgave af *Dodonæus*, som her findes i tre Udgaver i pragtfulde Eksempla-

rer, 1578, 1585 og 1619. Første Udgave er i folio og den smukkeste af dem alle.

Om *Lyte*, Oversætteren, foreligger et yndefuldt lille Eulogium, som fortjener at mindes:

Lyke as the swanne doth chaunt his tunes
 in sygne of joyfull mynde
 So Lyte by learning shewes himself
 to Price and Countrye kynde.

Den store Træsnit-Periode, som naaede sin Blomst i Fuchs og De Bry, afsatte i England en Række gode Efterlignere. Blandt de to-tre Hundrede Bind, denne Samling indeholder, skal fremhæves *Parkinson's* Værk med den stadig mystiske Titel *Paradisi in Sole Paradisus Terrestris*, Udgaverne af 1629 og 1656. Paa det med stor Kunst stukne Titelblad ses blandt andre Mærkværdigheder det berømte vegetabilske Lam, som i flere Aarhundreder var en Gaade. Endvidere finder vi *Turner's* Plante-Encyclopædi, 1551 og 1568, en Række Udgaver af *Gerard's* Herbal og *Elizabeth Blackwell's* Curious Herbal med dets fem Hundrede haandkolorerede Tavler, som denne kyndige og flittige Dame med egen Haand tegnede, stak i Kobber og illuminerede med Haanden. Dette Værk danner et eget Kapitel af Bøgernes Historie. Paa Tavle 360 finder vi atter det vegetabilske Lam, Planteverdenens Sømunk, hvis virkelige Natur først blev afsløret af *Smellie*, der bestemte Fænomenet som Rødsystemet af *Bregnen Dicksonia Borometz*.*

* Sammenlign *Henry Lee*, *The Vegetable Lamb of Tartary*, Lond. 1887. Lee er optaget af Betragtninger over Bomuldsplanten og kender ikke *Elizabeth Blackwell's* Tavle.

Ogsaa *John Archer*, *Compendious Herbal*, 1673, er en sirlig og smuk Urtebog. I denne Forbindelse kan nævnes, at til Menneskets Opfattelse af Naturen hører ogsaa den kunstneriske Fortolkning af Naturgenstande. Vi skal senere se, hvorledes Thordarson har skænket den naturvidenskabelige Kunst sin fulde Opmærksomhed.

Haand i Haand med Erkendelsen af Planternes Udseende, Vækst og Dyrkning gik Kendskabet til deres medicinske Egenskaber. Det glæder mig at kunne sige, at *Henrik Smid* fra Malmø ikke er ukendt i Amerika — saa lidt som den Mand, hvis Værk voksede i Skyggen af Andres Selvhævdelse, *Simon Paulli*. I Thordarsons Samling findes Hylde efter Hylde, tæt pakkede med det sekstende og syttende Aarhundredes medicinske Folkebøger. I denne som i Samlingens andre Afdelinger har Samlerens Opmærksomhed været henvendt paa de Bøger, der var i *Folkets* Hænder. Da disse Bøger almindelig blev slidt op ved Læsning, er Markedet ikke overfyldt med dem, og Priserne er meget høje. Blandt de mærkeligste Værker skal nævnes *Thomas Elyot*, *The Castell of Health*, 1541, et Unicum.

Den salernitanske Visdom, som i Middelalderen beherskede hele den da kendte Verden, kom hurtigt til England. Vi finder i Samlingen en *Regimen Sanitatis Salernitana* fra 1557 (oversat paa Engelsk) og en anden Udgave fra 1581. De senere Udgavers Tal er legio. Man finder desuden et helt lille særskilt Bibliotek af gamle Værker om Sympati-Kure og om Helbredelse efter andre Principper, ja endog mekaniske og matematiske.

Paa Grænsen af Folkebøger og Lægevidenskab staar *Hiero-*

nymus af Braunsweig, hvis udmærket udstyrede Værker om Destillation (1527) og Kirurgi (1570) foreligger i flere Udgaver. *Boorde*, Breviary of Health fra 1552 indeholder mange Snurrigheder. Om de evindelige Kriges Indflydelse paa Lægedomskunsten har vi Vidnesbyrd i saadanne populære Bøger som *Arceus*, A Most Excellent Method of curing Wounds in the Head, 1588. Adam Boorde udgav ligeledes A Compendious Regiment or Dietarie of Health, der, skønt den bærer Aarstallet 1576, er en helt moderne social Hygiejne, idet den begynder med den Betragtning, at personlig Sundhed i første Færd beroer paa, at man lægger sit Hus paa et sundt Sted og bygger det paa en forsvarlig Maade. Derved undgaar man de Epidemier, som bestandig truede de smaa Byer med deres snævre Gader og tæt sammenbyggede Huse.

Thomas Phaire, The Regiment of Life, 1560, og *Petrus Hispanus*, The Tresurie of Helth, ca. 1560, vidner om, at mange Sundhedsbøger med tiltrækkende Titler stredes om Folks Gunst. En anden Bog fra 1560 er The Myrour or Glasse of Helth. Fra 1585 har vi en Udgave af den berømte Antidotharius, hvoraf Thordarson ejer en Udgave allerede fra 1535, som vistnok er et Unicum. I 1582 udkom *Robert Recorde*, The Urinall of Physicke, i 1611 *Carie's* Farewell to Physicke, i 1657 den meget læste Organon Salutis. Og fra 1642 har vi saa den vidtberømte filosofiske Mediciner, *Thomas Brownne's* Religio Medici, en ganske lille Bog, som imidlertid har vist sig at indeholde rigeligt Fængkrudt for Aarhundreders Revolution imod Klassicismen. Fra denne klassiske Bog til *Gilbert Murray's* Religio Grammatici, som udkom Anno 1918, altsaa 276 Aar senere, gaar ingen

rød Traad; den franske Revolution og Verdenskrigen har ventileret Luften i vore aandelige Lønkamre.

Sundhedsbegreber var i den Grad i Højsædet paa Dronning Elizabeths Tid, at en meget populær Bog endog uden videre førte Titlen *The Englishman's Treasure* (Udgaver fra 1599 og 1613); Skatten var det legemlige Velvære. En af de allermest læste Bøger om Folkemedicin var iøvrigt *John Hall, Select Observations on English Bodies or Cures*, London, 1657. Denne Bog er en stor Sjældenhed, og et godt Eksemplar maatte nu opvejes med mere end Guld, thi Forfatteren blev i 1607 gift med *Susanna Shakespeare*, William Shakespeares Datter, og Bryllupet stod i Stratford. Thordarson ejer et overordentlig smukt Eksemplar af denne lille Bog i et samtidigt Bind, rigt dekoreret og med Spænder.

De eksakte Videnskaber er mindre stærkt repræsenterede i Thordarsons Samling end Naturvidenskaberne, men tæller dog adskillige Tusind Bind. Matematiken begynder med *H. Baker, The Welspring of Sciences*, og dette Kildespring er Aritmetikken. Den første Udgave er dateret 1562, den anden 1564; siden udkom Bogen oftere. De ældste Udgavers Sjældenhed fremgaar af, at British Museum ikke ejer nogen Udgave før 1574. Thordarsons Eksemplar af anden Udgave er et Unicum. Jeg har gennemgaaet denne udmærket anlagte Lærebog og kan bedyre, at Professor Julius Petersen meget vel kunde have profiteret af denne gamle Lærebog, og at Matematik i Lapidar-Stil vistnok forlængst var opgivet, da vi i Danmark blev hjemsogt af den Genre. Og selv saadanne Værker som *Natura brevium* (ca.

1550), *Thomas Cowell's* Bog om Landmaaling, 1562, eller *John Norden*, *The Surveyor's Dialogue* — for ikke at opholde os ved hele det store Euclidiske Lærdoms-Apparat — er indlysende for jævnt begavede Mennesker.

Det forbyder sig selv at gaa ind paa en udførlig Redegørelse for de mange Værker om Magnetisme og Elektricitet, som Thordarson har samlet, og som begynder med *Gilbert's* Bog om Magneten. Et Værk af eminent Betydning er *Mark Ripley*, *Short Treatise of Magneticale Bodies and Motions*, Lond. 1613. Den historiske Forstaaelse af fysiske og kemiske Opdagelser skal vistnok helst læses med stadig Benyttelse af de oprindelige Kilder. Hvem der vil gennemgaa de af Royal Society of London udgivne Skrifter fra Begyndelsen (1665) til vor Tid, vil læse sig til en indgaaende historisk Kundskab om Opdagelser og veksellende Synsmaader i de eksakte Videnskaber. Dette har C. H. Thordarson faktisk gennemført, og i hans Samling staar *Philosophical Transactions* komplet i et Eksempplar af sjælden Skønhed — med Hundreder af Bogmærker ved de Afhandlinger, han har læst.

Og hvad faar man saa ud af en saadan Læsning? Svaret staar i Indledningen til en ganske ypperlig Bog af *F. Hauksbee*, *Physico-Mechanical Experiments on Various Subjects*, Lond. 1709, og det lyder saaledes: »The learned World is now almost generally convinced that instead of amusing themselves with vain hypotheses, which seem to differ little from Romances, there is no other way of improving natural philosophy than by demonstrations and conclusions founded upon experiments judiciously and accurately made.«

Disse kloge og sande Ord kunde staa som Motto over ethvert Laboratorium i hele Verden og kan gælde for Frugten af den Blomst, som *Francis Bacon* udfoldede i sin Bog: *Two Books of the Proficiencie and Advancement of Learning, Divine and Humane*, som har sin Plads i Samlingen ved Siden af *Hauksbee*.

Alkymien tæller flere Hundrede Bind, bl. a. den første Bog om dette Emne paa Engelsk, *George Ripley*, *The Compound of Alchemy*, 1591. Derefter følger *Bacon's Mirror of Alchemy*, 1597, og *Askmole's Theatrum Chemicum*, 1652. Klogere end Guldmagerne – hvis Saga dog endnu langt fra er til Ende – var *Gabriel Platte*, som i en Bog fra 1639 anviser en Maade til at uddrage purt Guld af Agerjorden uden nogen Elixir.

Teknologien begynder med *Hugh Platt*, *The Jewell House of Art and Nature*, 1594, en Bog, som Enhver i vore Dage vil kunne læse med Udbytte. Det er en Hus- og Kunstbog, hvoraf man kan lære bl. a. at illuminere Manuskripter med Farver taget fra Blomster, at »stjæle Bier«, at garve, bygge Vogne, destillere æteriske Olier, blæse Flasker, bore Pumper og frembringe Skulpturer paa en Æggeskal. Der er to Udgaver, 1594 og 1653. I sidstnævnte Aar udkom ogsaa *The Treasury of Hidden Secrets* og omtrent samtidig *Maskinlærens Katekismus: An Invention of Engines of Motion*. Men Hovedkilden til en folkelig Teknologi er den før nævnte *Thomas Hill*, *The Schole of Skil, Dygtighedens Skole*, som nu er en af Litteraturens allerstørste Sjældenheder.

Videnskabens Billedkunst er det Emne, som i Thordarsons Samling har krævet den største Udgift. En rig Mand med Sans for Videnskabens Udvikling kan til Nød tillade sig at købe Phi-

losophical Transactions, men en virkelig repræsentativ Samling af blot en saadan Gruppe som Træsnit-Litteraturen fra det 15. til det 17. Aarhundrede kræver en meget stærk Vilje.

Samlingen indeholder saa godt som alle de betydelige naturvidenskabelige Bøger med Træsnit før Aaret 1700; en Del er allerede nævnt ovenfor i anden Forbindelse. Fra senere Tider har vi Kobberstik-Perioden med Værker som *Flora Danica*, der findes her i et ypperligt Eksemplar, ubeskaaret og i smukke Bind. Kobberstik fra Danmark har altid haft Thordarsons Beundring; han har da ogsaa saadanne Klassikere som *Holmskjold's* (*Beata ruris* o. s. v.), *Lyngbye's* *Hydrophytologi*, *Zoologia Danica*, *Schiødte's* Monogramer og *H. J. Hansen's* udmærkede Arbejder. — I den engelske Litteratur møder vi Kew-Botanikernes Værker i lange Rækker; her staar *Hooker*, Fader og Søn, komplette, alle de store Rejseværker (*Challenger*, *Beagle*, *Erebus* og *Terror*, *Rattlesnake*), *Pinetum Britannicum*, *Lambert's* *Pinus-Værk*, den vidtløftige *Orchidé-Litteratur* og en særlig Samling af *Bauer's* uforlignelige Tavler. Hertil kommer *Andrews's* Værker om *Lyn-gen*, *Edwards's* *Botanical Register*, *Curtis's* *Botanical Magazine*, *Paxton*, *Loddiges*, en komplet Serie af *Jacquin's* store Billedværker*, *Wallich's* *Plantae Asiaticae Rariores*, *Calcutta-Havens* *Folio-Serie* med de vidunderlige Tavler af indfødte Kunstnere, *Redouté's* Værker, *Flora Brasiliensis*, samtlige Udgaver af *Curtis's* *Flora Londinensis*, samtlige Værker af *Sowerby* — og *Sibthorp's* *Flora Graeca*.

---

* *Selectarum Stirpium Americanarum Historia* (1763), *Hortus Botanicus Vindobonensis* (1770-76), *Florae Austriacae . . . Icones* (1773-78), *Miscellanea Austriaca* (1778-81), *Icones Plantarum Rariorum* (1781-95), *Plantarum Horti Schoenbrunnensis Descriptiones* (1797-1804).

Ganske særlig fortjener dog Samlingens ornitologiske Pragtværker at nævnes. Ved Siden af vor beskedne *Kjærbølling* staar *Elliott's* Værker om udvalgte Slægter af Fugle samt *Gould's* Fugle-Monografier i 55 Bind — og *Audubon's* straalende *Birds of America* (1828-30), alle indbundne i levantisk Maroquin hos Riviere i London.

Af disse monumentale Værker repræsenterer Jacquin alene en Værdi af 10.000 Kroner, Gould alene ca. 40.000 Kroner. Men dette er i Thordarsons Tanker en Biting; derimod glæder han sig over at have indsamlet syv og tyve illustrerede botaniske og zoologiske Tidsskrifter med kolorerede Tavler, der alle mangler i de eksisterende Bibliografier.

En Sidelinie i Samlingen er et Udvalg paa henved tredive Bind om emblematisk Kunst, særlig den, hvis Motiver er hentede fra Naturen. Her finder vi *Whitney*, *Choice of Emblems*, 1586, samt *Peacham*, *Minerva Britannica*, 1612, og *Emblems*, 1650. I *Bolton's* *Elements of Armories*, 1610, findes mange snurrige Bemærkninger, bl. a. en kraftig Fordømmelse af Ørnen med det dobbelte Hoved.

Den bærende Tanke i Bibliotheca Thordarsoniana er, som sagt, Udformningen af en Livsankuelse. De mange Bøger, de smukke Bind, den interessante Proveniens — alt dette tjener det, der er Hovedsagen: at gavne og forædle det daglige Liv. Det vilde være daarligt, om nogen af de 5—600 Mekanikere og Elektrikere, der udfører det nødvendige daglige Arbejde i den store Fabrik, var bange for deres stiltfærdige, tænksomme Chef, som

The craft of Grafting and planting of trees;

And of the best seasons of the year, of the
best of instruments of the same, and also
of measuring of land &c. / improved by
the author

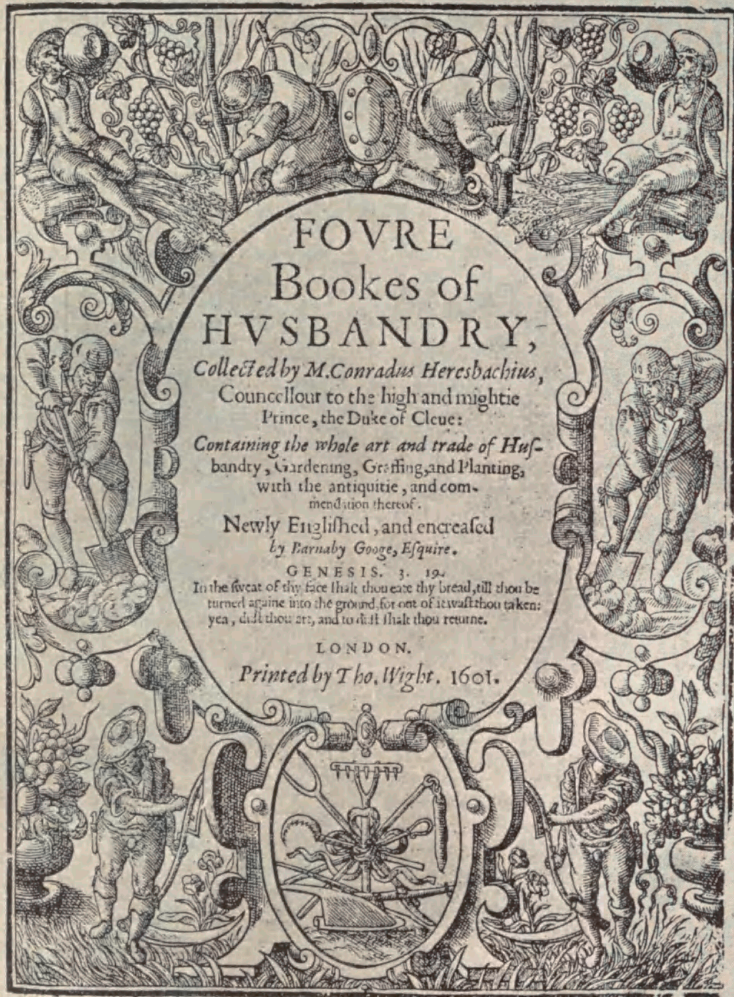
Doyle
of it
in
the
of
the
of
the

Titelblad til W. Copland: „The Craft of Grafting“ ca. 1560.

☞ : A boke of
the propertyes
of herbes the
whiche is
called an
Herbal.

Titelblad til „A Boke of the Propertyes of Herbes“ 1540.

Titelblad til B. Googes Udgave af Heresbachs „Foure Bookes of Husbandry“ 1601.

The Orchard, and the Garden:
CONTAINING CER-
taine necessarie, secret, and ordi-
narie knowledges in Grafting and
Gardening.

Wherein are described sundrie waies to
graffe, and diuerse proper new plots for
the Garden.

Gathered from the Dutch and French.

Also to know the time and season, when it is good
to sovv and replant all manner
of Seedes.

LONDON,
Printed by Adam Islip.

1 5 9 6.

THE TREASURY

ASVRI OF HELTH CONTAY

nynge many profytable medicines, gathered out of Hippocrates, Galē & Aulcepi by one Petrus Hispanus & translated into English by Iūfres Lloyd who hath added therunto causes & signes of euery dyscase, With the Aphorismes of Hippocrates, and Iacobus de Serapibus reduced to a certayne order according to the members of mans bodys, and a compendious table conteyning the purging and confortative medicines, wth the exposition of certayne names & weightes in this booke contayned wth an Epistle of Diocles vnto King Iulius Cesar.

†

Ecclesiast. xxxviii.

The Lorde hath created Physycke of the earth, and he that is wyse will not abhorre it.

Bogbind fra C. H. Thordarsons Samling.

med lige stor Glæde grunder over sine Maskiner og over Indholdet af sine sjældne og mærkelige Bøger.

Jeg gemmer med Glæde den lille Bemærkning, Thordarson en Dag gjorde til mig: »Vi lønner hverandre saa godt vi kan, og vi behandler hverandre saaledes, at vi kommer og gaar med Glæde i denne Bygning.«

— Saa tager denne beskedne og grundige Islænder da tilsidst *Roger Ascham*, *The Schole-Master** i sin Haand og læser det lille Vers om Ascham's Ven, der døde i sin Ungdom:

His life he ledde, Christ's lore to learne,
With will to work the same;
He read to knowe, and knew to live,
And lived to praise His Name.

Og han viser mig de 186 Aargange af *Poor Robin's Almanac*, som har været en Kilde til folkelig Kundskab og Vid gennem Tiderne. Han peger med et Smil paa en Række Bøger om den Kunst at tjene Penge. En af dem er *The Pleasant Art of Money Catching* (1784), der er saa sjælden, fordi alle Eksemplarerne blev læst i Stumper og Stykker. Denne Bog publicerede nemlig det hollandske Kredit-System, som skal være opfundet af selve den Slemme. Derimod er *H. Peach*, *The Worth of a Penny* (1647) en meget nyttig Bog, paa én Gang vittig og meget lærerig.

Richard Barnaby, *The Honestie of this Age*, lærer, at Verden først nu (i 1614) er blevet ærlig. Et ærligt Ord blev imidlertid givet Folk i Hænde allerede i 1550, da Erasmus' Ordsprog udkom paa Engelsk. Og i *Flores aliquot sententiarum*, trykt i 1550

* Samlingen indeholder første og anden Udgave, 1570 og 1589.

af Rich. Taverner, finder vi rigelig Bekræftelse paa Værdien af det historisk fæstnede Ord, som Poor Robin i Almanaken for 1690 udtrykker saaledes:

Who scoffs at age,
 Scoffs his desire.
 For all that live
 To age aspire.

Hermed har jeg efter fattig Evne nævnt, hvad der synes mig typisk for Thordarsons Samling. Disse Bøger er usædvanlige, og det Initiativ, der ligger bagved, er lige saa usædvanligt. Hvorledes samler vi Indtrykket?

Jeg samler det i en Sentens af *Baldwin* i A Mirroure for Magistrates (1610):

Our kingdoms are but cares, our states devoid of stay,
 Our riches ready snares, to hasten our decay:
 Our pleasures privy pricks our vices to provoke,
 Our pompe a pompe, our fame a flame,
 Our power a
 smouldering
 smoke.